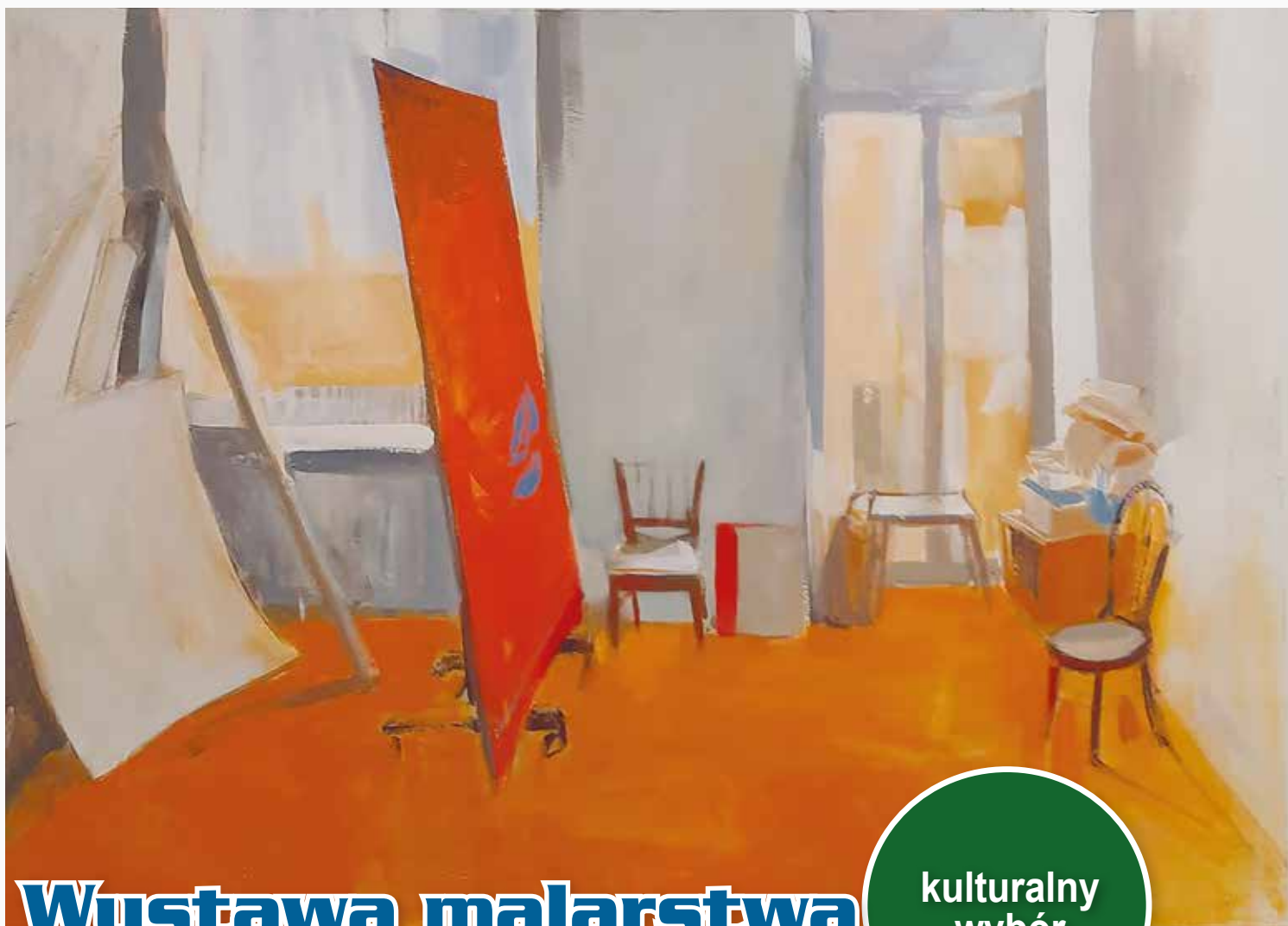

polsko-mołdawski

Kwartalnik 3/2023

**Wystawa malarstwa
Pauliny Żuk w Kiszyniowie**

kulturalny
wybór

**Pieśni miłosne z Lewantu,
Besarabii, Transylwanii**

**Koncert orkiestry
„MŁODZI - POLSCY” w Gdańsku**

În perioada 27 iunie – 27 august 2023, Muzeul Național de Artă al Moldovei a găzduit expoziția „Inconștientul optic” a artistei poloneze Paulina Żuk.

Od 27 czerwca do 27 sierpnia 2023 roku w Narodowym Muzeum Sztuki Moldawii można było zobaczyć wystawę „Optyczna podświadomość” polskiej artystki Pauliny Żuk.

Wystawa malarstwa Pauliny Żuk w Kiszyniowie

Expoziție de pictură Paulina Żuk la Chișinău

Żuk nie tworzy obrazów, a projektuje antropologiczne przeżycie, do którego zaprasza odbiorców i odbiorczynie, integralnie związanych z procesem twórczym. Obiekty dopełnią się w pełni dopiero po ich przyjęciu przez widzów.

Historia prac jest złożona – to opowieść o transgresyjnych doświadczeniach, zmieniających życie, wpływających na percepcję i postrzeganie sztuki. Opowieść o potędze aktu twórczego, który stanowi ratunek w sytuacjach granicznych, pozwala przetrwać chwile słabości i wszechogarniającego zwątpienia. Opowieść o byciu wyrwanym ze znanego toku dotychczasowej egzystencji.

Opowieść o introspekcyjnym przyglądaniu się sobie, analizowaniu stanu, w którym się znalazło, dokonujących się zmian w percypowaniu świata, zarówno tych fizycznych – eksplorowaniu doświadczonego zjawiska powidoku, jak i tych emocjonalnych – skrywanych uczuć, pochłaniającego marazmu, przesywającego czekania – dosłownego i symbolicznego, na którym mija nam życie.

Jest to podróż pomiędzy świadomością a podświadomością, obrazującą nierówną walkę o poznanie samego siebie, którą toczy każdy z nas.

Jest to wystawa-doświadczenie, która ma za zadanie pokazywać nierozzerwalne związki pomiędzy byciem kształtowanym a kształtowaniem sztuki.

Czy odważysz się wyjrzeć poza zasłonę?

Karolina Greś, kuratorka wystawy

Paulina Żuk nu creează imagini; ea proiectează o experiență antropologică și invită spectatorii să devină parte integrantă a procesului creativ. Aceste lucrări se realizează doar odată ce sunt acceptate de spectatori.

Povestea lucrărilor este complexă. Este o poveste a experiențelor transgresive, care schimbă viața, care influențează percepția artei; o poveste despre puterea actului creativ care vine să salveze în situații liminale, ajută la supraviețuirea momentelor de slăbiciune și îndoială coplesitoare; o poveste despre cum e să fii smuls din cursul familiar al existenței anterioare.

Este o poveste de autoexaminare introspectivă, care analizează starea în care ne aflăm, schimbările în percepția cuiva asupra lumii, atât fizice – explorarea fenomenului imaginii ulterioare trăite, cât și emoționale – sentimentele ascunse, stagnarea paralizantă, așteptarea atotcuprinzătoare, literală și simbolică, care este modul în care cineva își trăiește viața.

Este o călătorie între conștient și subconștient, înfățișând lupta inegală pentru autocunoaștere dusă de fiecare dintre noi.

Este o expoziție-experiment menită să arate legăturile inextricabile dintre modelare și creionarea artei.

Vei îndrăzni să privești dincolo de cortină?

Karolina Greś, curatoarea expoziției

PAULINA ŻUK – artystka wizualna. Absolwentka warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Dyplom obroniła z wyróżnieniem w pracowni malarstwa Profesora Jarosława Modzelewskiego i dr hab. Igora Przybylskiego. Eksperymentuje z medium malarskim w poszukiwaniu języka obrazowego, który w sposób najdoskonalszy pozwoli jej na eksplorowanie ludzkiej podświadomości i przetransponowanie jej tajników na płótno.

Wystawiała w Polsce i za granicą m.in.: w MCSW Elektrownia, BWA Gorzów Wielkopolski, w Kunsthandel.Smidt Gallery w Bonn. Jej prace są w kolekcjach m.in. Banku PKO, Muzeów Narodowych w Kiszyniowie oraz w prywatnych kolekcjach w Polsce, Niemczech, Anglii, Francji.

Laureatka licznych nagród m.in.: Najlepszych Dyplomów Akademii Sztuk Pięknych 2019 w Gdańsku, Trofeum Narodowego Muzeum Sztuki w Kiszyniowie.

PAULINA ŻUK este o artistă vizuală din Polonia. A absolvit cu brio Academia de Arte Frumoase din Varșovia, clasa profesorilor Jarosław Modzelewski și dr. Igor Przybylski. Artista experimentează în căutarea unui limbaj pictural care să-i permită să exploreze cel mai bine subconștientul uman și să-i transpună secretele pe pânză.

A organizat expoziții în Polonia, dar și în străinătate, printre care: la MCSW Elektrownia, BWA Gorzów Wielkopolski, Kunsthandel Smidt Gallery din Bonn. Lucrările Paulinei Żuk se regăsesc în colecțiile Băncii PKO, Muzeelor Naționale din Beijing și Chișinău, dar și în colecții private din Polonia, Germania, Marea Britanie și Franța.

Deținătoare a mai multor premii, printre care Diploma Academiei de Arte Frumoase din Gdańsk (2019), Trofeul Artmuseum al Muzeului Național de Artă din Chișinău în cadrul Bienalei Internaționale de Pictură Chișinău, 2021.

La sfârșitul lunii mai 2023, publicul din în Cracovia a avut din nou posibilitatea să întâlnească oameni de artă din România și Republica Moldova, de data aceasta fiind vorba de artiști stabiliți cu traiul în orașul polonez. Întâlnirea a avut loc în cadrul evenimentului „Întâlniri ale culturilor”, în timpul căruia extraordinarele tradiții culturale ale Siriei, Moldovei, Serbiei și României au putut fi cunoscute îndeaproape.

Pod koniec maja 2023 roku w Krakowie znów była okazja, by spotkać rumuńskich i mołdawskich artystów, teraz tych mieszkających w tym mieście. To wydarzenie odbyło się w ramach cyklu „Spotkania kultur”, podczas którego z bliska można było poznać niezwykle tradycje Syrii, Serbii, Rumunii i Mołdawii.

SPOTKANIA KULTUR W KRAKOWIE

Pieśni miłosne z Lewantu, Besarabii, Transylwanii i Bałkanów

W maju 2023 roku w Dworcu Białoprądnickim w Krakowie odbyło się wydarzenie artystyczne z cyklu „Spotkania kultur” pod tytułem: „Pieśni miłosne z Lewantu, Besarabii, Transylwanii”. Dzięki muzyce uczestnicy koncertu mogli zapoznać się z kulturą i miłosnymi obyczajami Syrii, Mołdawii, Serbii i Rumunii. Gośćmi wieczoru byli zagraniczni artyści mieszkający w Polsce:

Alexandra Lucaci Mandran (Rumunia) – śpiew
Raisa Kirilowska (Mołdawia) – śpiew
Laurentiu Caliman (Rumunia) – caval
Wassim Ibrahim (Syria) – śpiew, ud
Serge Vasilendiu – słowo i obraz
 oraz artyści **Cracow Singers**

Jako pierwszy wystąpił Wassim Ibrahim, który zaśpiewał i zagrał na instrumencie podobnym do lutni – ud – pieśni o miłości. Zaznaczył, że miłość jest ważnym tematem muzyki orientalnej zarówno współczesnej jak i tej sprzed kilku tysięcy lat. Następnie wysłuchaliśmy uroczej artystki z Gagauzji (Mołdawia) – Raisy Kirilowskiej. Zaśpiewała pieśń o młodej dziewczynie – Marince, która wychodzi za mąż i przekonuje się o autorytecie przyszłej teściowej! Kolejnym artystą był Laurentiu Caliman. Pięknie zagrał na ludowym instrumencie – cavalu – kilka rumuńskich pieśni ludowych – tęskne doiny. Zawierają one duży ładunek emocjonalny, traktują o miłości, smutku, rozstaniu i żalu. Są śpiewane przez pasterzy, którzy podczas wypasu owiec odpędzają nimi tęsknotę za rodziną i przyjaciółmi.

Ostatnią artystką była – pochodząca z rodziny serbsko-rumuńskiej, ale mieszkająca od 11 lat w Kra-

kowie – Alexandra Lucaci Mandran. Artystka pięknie zaśpiewała kilka piosenek ludowych z Banatu i Transylwanii z akompaniamentem fortepianu. Ich gorący rytm i towarzyszący mu ruch chciały poderwać słuchaczy do tańca.

■ Wassim Ibrahim

■ Raisa Kirilowska

■ Laurentiu Caliman

■ Alexandra Lucaci Mandran

Podczas całego wydarzenia słowo wiążące – tłumaczenie znaczenia poszczególnych utworów oraz o powiązaniach muzyki z malarstwem – wygłosił artysta-malarz Serge Vasilendiu, który, jak sam mówi o sobie, spędził w Krakowie 2/5 życia. Urodzony w Bielicach (Mołdawia), studiował

w Kiszyniowie i Jassach. Mieszkał też w Cluj-Napoca żeby ostatecznie przenieść się do Krakowa. W tle sceny można było oglądać obrazy Artysty, nawiązujące do struktur roślinnych – takie, jak drzewo życia przedstawiające przemijanie czasu i powtarzający się cykl życia.

Na zakończenie koncertu przedstawiciele Cracow Singers zaprosili wykonawców i publiczność do warsztatu wokalnego – wspólnego zaśpiewania miłosnej pieśni z rejonu Macedonii.

Anna Gaydamowicz-Mazur

■ Serge Vasilendiu

■ Artyści razem z Honorowym Konsulem Rumunii w Krakowie Ignatem Timarem

Czym zaskoczy cię Mołdawia?

ROGOJENI czyli mołdawski HOBBITON

– Mamo, co to jest, domki hobbitów?! – radośnie krzyczały dzieci, kiedy przyjechaliśmy do mołdawskiej wsi Rogożeny /Rogojeni/.

Rzeczywiście, odwiedzając Rogożeny, można pomyśleć, że to właśnie te miejsca zainspirowały Petera Jacksona do stworzenia Hobbitonu z książki Tolkiena „Władca Pierścieni”.

Przed nami były półziemianki, zwane po mołdawsku burdej. W takich domach przez wieki mieszkali mołdawscy chłopcy z tego regionu.

Domy budowano w formie pół-cylindra, zakopanego w zboczu. Sklepienie kamienne tworzyło dach i ściany boczne, z drzwiami i dwoma oknami w ścianie frontowej. Na wierzch położono dań.

Dlaczego były tak popularne? Odpowiedź kryje się w wyjątkowych zaletach tych mieszkań. Pomieszczenia są zagłębione w skaliste wzgórze, co oszczędza materiały

budowlane. Ponieważ temperatura wewnątrz ziemi jest dość stabilna przez cały rok (10-12°C), w domu będzie ciepło zimą (co pozwala zaoszczędzić na ogrzewaniu) i chłodno latem. Kolejną niewątpliwą zaletą jest ochrona domu przed złą pogodą, trzęsieniami ziemi i innymi niebezpieczeństwami.

Podróżując wzdłuż rzeki Răut, widzieliśmy takie półziemianki w kilku wioskach. Z niektórych domów nie pozostało prawie nic, ale wiele z nich zostało starannie odrestaurowanych i nadal są używane. W jednym z domów – odrestaurowanym – otwarto muzeum wiejskie

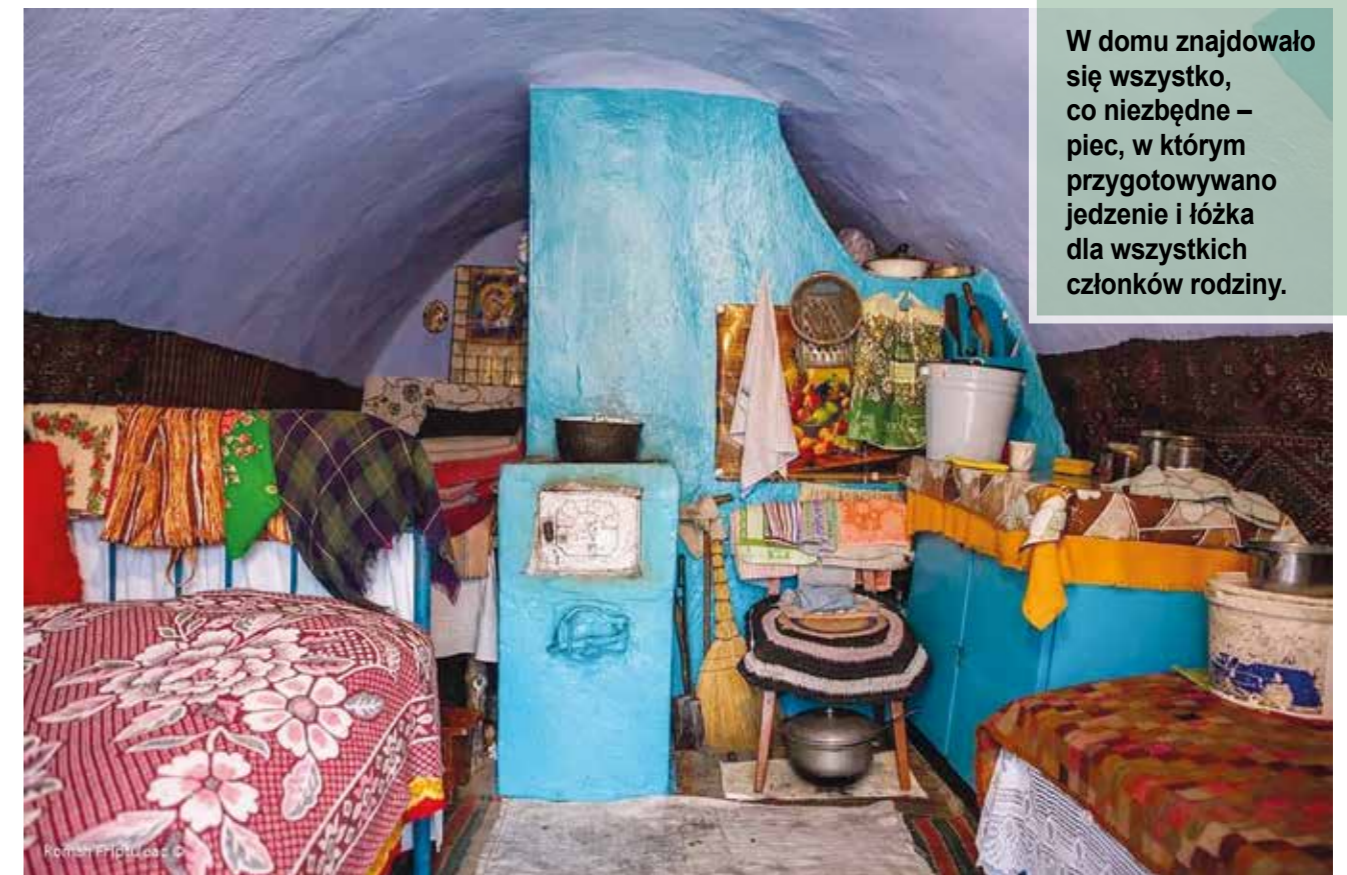
Nataliia Pityn

Według niektórych źródeł na brzegach rzeki Răut już we wczesnym średniowieczu chłopcy budowali domy, wykorzystując ukształtowanie terenu.

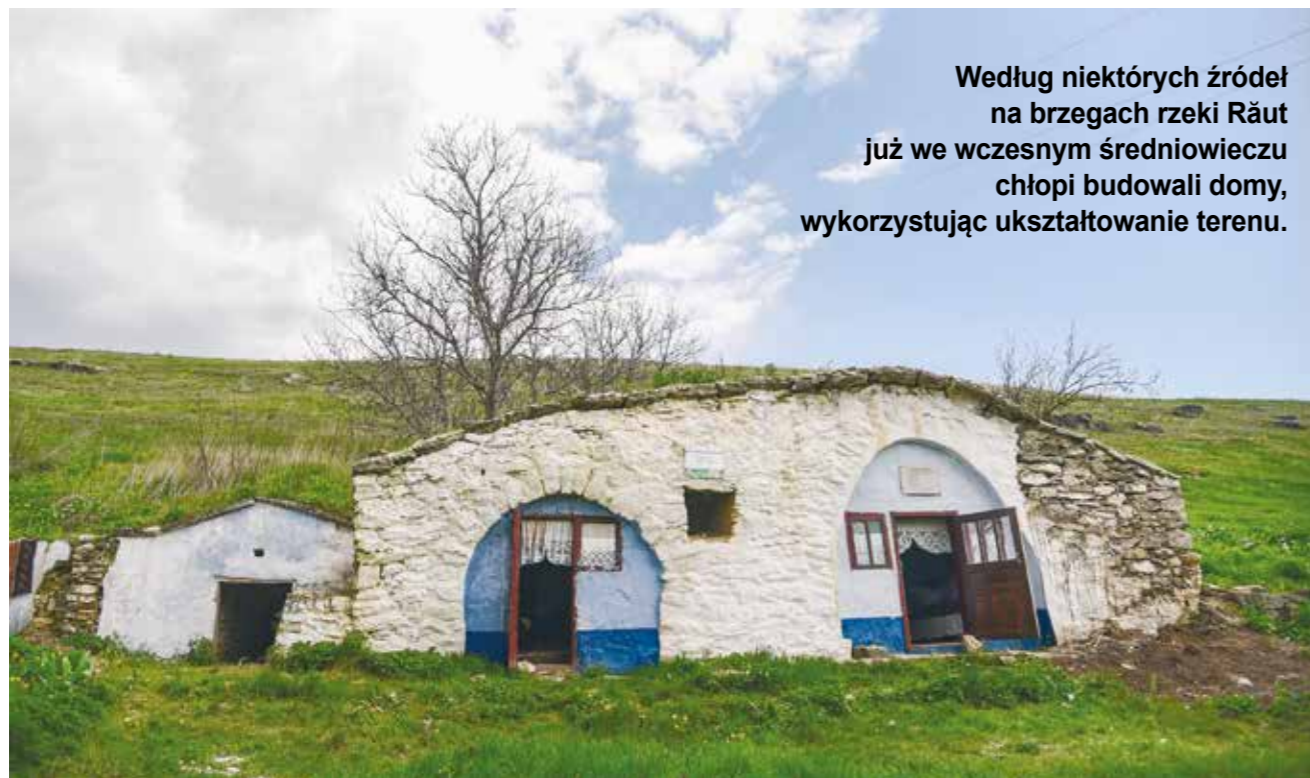

Ściany i strop burdeju budowane są w technologii sklepień łukowych, która jest niezawodna i wydajna – nie ma potrzeby stosowania dodatkowych podpór, a technologia ta nie wymaga zapraw do łączenia kamieni.

Sufit promieniowy wykonany z kamieni w kształcie klina jest znacznie mocniejszy i trwalszy niż konwencjonalne sufity i ściany. Dzięki temu jeden dom może służyć kilku pokoleniom na przestrzeni wieków.

W domu znajdowało się wszystko, co niezbędne – piec, w którym przygotowywano jedzenie i łóżka dla wszystkich członków rodziny.

Pięć wiosek w Republice Mołdawii, w tym Rogojeni, skorzystało z polskiego projektu InnoVillage, którego celem było zapewnienie nowej wiedzy, rozwój umiejętności i wsparcie zawodowe kobietom w branży ICT, ze szczególnym naciskiem na rozwój turystyki wiejskiej. Projekt stał się możliwy dzięki grantodawcom – United Nations Development Programme /UNDP/ i Ministerstwu Spraw Zagranicznych RP.

Cinci sate din Republica Moldova, printre care și Rogojeni, au beneficiat de proiectul polonez InnoVillage, care are drept scop furnizarea de noi cunoștințe, dezvoltarea competențelor și acordarea de sprijin profesional pentru femeile din domeniul TIC, punându-se un accent deosebit pe dezvoltarea turismului rural. Proiectul a fost posibil datorită finanțatorilor acordate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare /PNUD/ și Ministerul Afacerilor Externe al Poloniei.

InnoVillage te ajută să cunoști minunile turismul rural din Republica Moldova

Cinci sate din Republica Moldova au beneficiat de un proiect care a venit să ofere cunoștințe noi, să contribuie la perfecționarea abilităților și să aducă sprijin profesional pentru femeile din domeniul TIC, cu accent pe dezvoltarea turismului rural.

Astfel, cele cinci localități pot fi redescoperite într-un mod digital. Este vorba despre satele: Mitoc, Puhăceni, Telița, Temeleuți și Rogojeni.

Prin utilizarea tehnologiei și creativității, cinci echipe au creat instrumente digitale potrivite să scoată în evidență comorile ascunse ale satelor selectate în program, invi-

tând vizitatorii să descopere bogata moștenire culturală și frumusețea uluitoare pe care Moldova rurală o poate oferi.

Toate acestea se datorează proiectului InnoVillage, conceput pentru a sprijini femeile talentate din domeniul TIC din Moldova și Ucraina. Astfel, echipele mixte, formate din conaționali moldavi, alături de refugiatele din Ucraina și de mentorii din Polonia, au colaborat pentru a contribui la sustenabilitatea turismului rural, utilizând instrumente inovatoare pentru promovarea satelor deosebite din Moldova.

INNOVILLAGE POMAGA POZNAĆ CUDA TURYSTYKI WIEJSKIEJ W MOŁDAWII

Miejscowości Mitoc, Puhăceni, Telița, Temeleuți i Rogojeni obecnie można ponownie odkryć w sposób cyfrowy. Wszystko to dzięki projektowi InnoVillage, którego celem jest wsparcie utalentowanych kobiet w sektorze ICT w Mołdawii. Zespoły, składające się z obywateli Mołdawii, uchodźców z Ukrainy i opiekunów z Polski współpracowały na rzecz rozwoju turystyki wiejskiej, wykorzystując innowacyjne narzędzia do promocji wyjątkowych wiosek Mołdawii.

■ Uczestnicy projektu InnoVillage

„Suntem încântați să vedem că know-how-ul și inovația poloneză ajung în satele Republicii Moldova datorită unui parteneriat atât de frumos cu întreprinderile moldovenești, care a fost avansat datorită PNUD și, bineînțeles, Ministerului Afacerilor Externe al Poloniei”, spune Sergiu Botezatu, manager de program în Proiectul pentru Transformare Digitală, PNUD Moldova.

„Echipa InnoVillage dorește să exprime cea mai profundă recunoștință față de toți participanții, partenerii și părțile implicate care au manifestat un angajament ferm în reușita proiectului InnoVillage 2023. Contribuția lor pasionată și dedicată a fost esențială în impulsul acestei inițiative și în realizarea viziunii noastre privind o industrie a turismului prosperă și durabilă. Proiectul InnoVillage poate fi considerat un model scalabil pentru a stimula conexiuni și colaborare între persoane talentate din sectoarele TIC și turism”, a declarat Joanna Dzik, partener principal (Polonia).

„Pe măsură ce proiectul se apropie de final, privim viitorul cu optimism și entuziasm. Inovațiile, cunoștințele și experiențele acumulate prin

■ Rogojeni to jedna z mołdawskich miejscowości, biorących udział w projekcie InnoVillage, który pomaga w stworzeniu rozwiązań cyfrowych do promocji wiosek

intermediul proiectului InnoVillage 2023 merită să continue să inspire și să modeleze direcții noi de colaborare pentru sectoarele TIC și turism în Moldova”, a relatat Tatiana Arcan, partener local (Moldova).

La proiectul InnoVillage 2023 au participat 26 de femei, care au avut parte de o serie de activități, precum: evenimentul Hackathon, ateliere practice, vizite de studiu, sesiuni de mentorat și un eveniment Demo.

InnoVillage este o inițiativă revoluționară, care promovează colaborarea între sectorul TIC și sectorul turistic, având ca scop stimularea inovației, creșterea durabilă și coeziunea socio-economică. Proiectul a fost implementat în perioada decembrie 2022 – iunie 2023 prin intermediul Fondului Polonez pentru Inovații, care e o inițiativă a Ministerului polonez al Afacerilor Externe și a PNUD Istanbul Regional Hub.

sursa: unica.md, diez.md

■ Wśród innych atrakcji w pobliżu wsi Rogojeni znajduje się kamienna płyta - pomnik „Stâlpul lui Andrei” (1732). Ale główną atrakcją jest piękna przyroda wokół wioski, ponieważ sama wioska położona jest na malowniczym skalistym brzegu rzeki Răut

Cu ocazia celui de-al 6-lea Congres mondial al familiilor din diaspora poloneză, pe 16 septembrie 2023, la Biserica „Sfântul Ioan” din Gdańsk, a avut loc un concert la care au evoluat muzicieni din Polonia, Lituania, Letonia, Belarus, Ucraina și Germania. Întâlnirea cu polonezii din întreaga lume s-a pliat perfect pe specificul internațional și polonez în care activează orchestra „MŁODZI – POLSCY”.

W ramach VI Światowego Kongresu Rodzin Polskich i Polonijnych 16 września 2023 roku w kościele pw. św. Jana w Gdańsku odbył się koncert, w którym wystąpili muzycy z Polski, Litwy, Łotwy, Białorusi, Ukrainy i Niemiec. Spotkanie z Polonią z całego świata idealnie wpisuje się w międzynarodowy i polonijny kontekst funkcjonowania orkiestry „MŁODZI – POLSCY”.

KONCERT ORKIESTRY „MŁODZI – POLSCY” W GDAŃSKU

VI Kongres Rodzin Polskich i Polonijnych odbył się w Gdańsku w dniach 15-17 września 2023 roku pod hasłem „Zainwestuj w małżeństwo. Zainwestuj w rodzinę”. Kongres był okazją do uczestniczenia w warsztatach, wysłuchania konferencji, a także świętowania z rodzinami polonijnymi i małżeństwami archidiecezji gdańskiej. Kongres zgromadził ok. 500 Polaków z 28 krajów świata. m.in. z Anglii, Austrii, Australii, Belgii, Białorusi, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Islandii, Kanady, Mołdawii, Niemiec, Norwegii, Polski, Słowenii, Stanów

Zjednoczonych, Szkocji, Szwajcarii, Ukrainy, Włoch i Litwy.

Drugi dzień VI Kongresu Rodzin Polskich i Polonijnych w Gdańsku zwieńczył koncert orkiestry „MŁODZI – POLSCY”.

Zgromadzonych na widowisku powitał bp Piotr Turzyński, delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. – *Zgromadziliśmy się na Kongresie Rodzin Polonijnych, bo pragniemy, aby kultura ducha pol-*

skich rodzin była wysoka, piękna, pociągająca. Bardzo serdecznie dziękuję, że na naszym kongresie jest moment spotkania z muzyką i wysoką polską kulturą – mówił.

Koncert galowy był podsumowaniem warsztatów odbywających się w trakcie polonijnego kongresu. Odbył się w kościele św. Jana 16 września, w przeddzień 84. rocznicy ataku Związku Sowieckiego na Polskę. Znalazło to odzwiercie-

Od 2019 roku Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego organizuje spotkania pochodzących ze Wschodu młodych muzyków o polskich korzeniach i ich uzdolnionych rówieśników z Polski. Wspólna praca artystyczna i doskonalenie warsztatu muzycznego zaowocowało powołaniem do życia zespołu orkiestrowego „MŁODZI – POLSCY”, którego dyrygentem jest Hubert Kowalski.

Organizatorem Kongresu Rodzin Polskich i Polonijnych była Polonijna Rada Rodziny przy Delegacie Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Kongres został objęty honorowym patronatem Konferencji Episkopatu Polski.

■ Tegoroczne spotkanie orkiestry „MŁODZI – POLSCY”, to tygodniowe warsztaty orkiestrowe w Akademii Muzycznej w Gdańsku, zorganizowane w dniach 10-16 września, które zakończyły się wyjątkowym koncertem galowym.

dlenie w repertuarze. Widzowie wysłuchali utworów artystów pochodzących lub związanych z Kresami Wschodnimi, m.in. Czesława Niemena, ks. Karola Antoniewicza i Ignacego Jana Paderewskiego. Usłyszeć można było także kompozycje Fryderyka Chopina, Michała Lorenca, Franciszka Liszta, Joachima Mencla i Huberta Kowalskiego oraz autorskie aranżacje utworów Adama Asnyka, ks. Tadeusza Goleckiego i ks. Tadeusza Karyłowskiego.

Po koncercie była możliwość wsparcia finansowego hospicjum bł. ks. Michała Sopoćko w Wilnie.

na podst. www.gdansk.gosc.pl

Warsztaty i koncert orkiestry MŁODZI – POLSCY to projekt realizowany pod Patronatem Honorowym Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą Jana Dziedzicza przy wykorzystaniu środków pozyskanych przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego J. Paderewskiego oraz Fundacji Lotto im. Haliny Konopackiej.

XXII edycja Festiwalu Kultury Etnicznej startowała w Mołdawii 17 września br. W całym kraju przedstawiciele mniejszości narodowych prezentowali swoją tradycyjną kuchnię, pieśni i tańce, zwyczaje i stroje ludowe.

„POLACY BUDZIAKA” PROMUJĄ POLSKĄ KULTURĘ

W ramach Festiwalu Kultury Etnicznej polonijny zespół „Polacy Budziaka” z Gagauzji wystąpił z tańcem biłgorajskim na koncercie w mołdawskiej wsi Wiśniówka.

- bieżące wydarzenia kulturalne
- relacje z wystaw i muzeów
- festiwale
- koncerty
- recenzje filmów i książek

polsko-mołdawski

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

wydawca Stowarzyszenie Polska Wiosna w Mołdawii
e-mail: polskawiosna@gmail.com
redagowanie i korekta Helena Usowa, Anna Plutecka
tłumaczenie Lucia Țurcanu, Lucyna Otwinowska
korespondenci Mirosław Horyn, Julia Kiryłowa, Swietłana Laptiacru, Tatiana Mironik, Marita Rogowa, Aleksy Bondarczuk